



ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy  
2012, Volume: 7, Number: 1, Article Number: 1A0296

**NWSA-ENGINEERING SCIENCES**

Received: November 2011

Accepted: January 2012

Series : 1A

ISSN : 1308-7231

© 2010 [www.newwsa.com](http://www.newwsa.com)

**İ. Halil Gerek<sup>1</sup>**

**Ercan Erdiş<sup>2</sup>**

Osmaniye Korkut Ata University<sup>1</sup>

Mustafa Kemal University<sup>2</sup>

ihgerek@osmaniye.edu.tr

eerdis@mku.edu.tr

Osmaniye-Turkey

**PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ SİSTEMİNİN İRDELENMESİ**

**ÖZET**

Piyasa Gözetimi ve Denetimi (PGD), kamu otoritesi tarafından ürünlere ilişkin konulmuş olan teknik kurallara uyulup uyulmadığının, yine bir kamu otoritesi tarafından denetlenmesi faaliyetidir. Bu anlamda, PGD faaliyetlerinin genel amacı, tüketicilerin tehlikeli ürünlerden korunması ve ticari işletmelerin piyasaya, mevzuata uygun ve güvenli ürünlerin arz edilmesi ile ilgili yasal yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamaktır. Bu çalışmada Türkiye'deki yapı malzemeleri ile ilgili PGD mevzuatı incelenerek, CE ve G işareti, PGD' de ilgili aktörlerin yükümlülükleri ve gerçekleştirilen denetim faaliyetleri sırasında karşılaşılan sorunlar incelenerek öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler.** Piyasa Gözetimi ve Denetimi,  
Yapı Malzemeleri, CE ve G İşareti,  
İnşaat Sektörü, Kontrol

**EXAMINING OF MARKET SURVEILLANCE AND CONTROL SYSTEM**

**ABSTRACT**

Market Surveillance and Control (MSC) is the inspection activity done by public authority on technical rules for products that have been stated by the public authority. In this sense, the general purpose of the activities of MSC is to protect consumers against hazardous products and making commercial enterprises fulfill legal obligations about supplying safe products. In this study some recommendations are presented by investigating legislation of MSC about construction materials in Turkey to about CE and G mark, obligations of the market actors and faced problems during inspection activities.

**Keywords:** Market Surveillance and Control,  
Construction Materials, Ce and S Marks,  
Construction Sector, Inspection

## 1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki yaşam ve sağlığı, çevre ve tüketicinin korunması gibi temel gerekler açısından asgari nitelikleri sağlayan ürüne "Güvenli Ürün" denilmektedir.

1 Ocak 1996 tarihinde Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında Gümrük Birliğinin yürürlüğe girmesiyle birlikte, AB ve ülkemiz arasında ticarete teknik engellerin kaldırılabilmesi ve malların serbest dolaşımı ile piyasaya "güvenli" ürünlerin arzının sağlanması amaçlanmıştır. Bunun için de AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatına uyumun sağlanması gerekmektedir. Ülkemizde ise, bu alanda mevzuat uyumu büyük oranda gerçekleştirilmiş olup, çalışmalar halen devam etmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, 2011).

Uygulamada işbirliğinin sağlanabilmesi ve tüketicilere güvenli ürünlerin ulaştırılabilmesi için ise, PGD sisteminin Avrupa Birliğindeki uygulamalara paralel şekilde yürütülmesine yönelik çalışmalara da devam edilmektedir.

Avrupa Birliği'nde "765/2008/AT sayılı Ürünlerin Pazarlanmasıyla İlgili Akreditasyon ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi Gereklere Belirleyen Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Regülasyonu" ve "2001/95/AT sayılı Genel Ürün Güvenliği Direktifi" ile temel prensipleri belirlenen PGD, ülkemizde;

- "4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun",
- Bu kanuna istinaden 17.1.2002 Tarih ve 24643 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, 11.1.2002 tarihinde yürürlüğe giren "Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik" ve,
- İlgili kamu kuruluşları tarafından yürürlüğe konulan ürün spesifik mevzuatı,
- İlgili kamu kuruluşları tarafından yürürlüğe konulan idari düzenlemeler, çerçevesinde, 10 farklı kamu kuruluşu tarafından sorumlu oldukları ilgili ürün grupları doğrultusunda yürütülmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, 2011).

4703 Sayılı kanunla, güvensiz ürüne yönelik uygulanacak müeyyideler ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Ürünün piyasaya arzının yasaklanması,
- Piyasaya arz edilmiş olan ürünlerin piyasadan toplanması,
- Ürünlerin, güvenli hale getirilmesinin imkânsız olduğu durumlarda, taşıdıkları risklere göre kısmen ya da tamamen bertaraf edilmesi,
- (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen önlemler hakkında gerekli bilgilerin, ülke genelinde medya yoluyla ilanı bu kapsamda uygulanan müeyyidelerdir.

29.04.1997 tarih ve 22974 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 97/9196 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile AB Teknik Mevzuatı çerçevesinde AB'nin 89/106/EEC sayılı "Yapı Malzemeleri Direktifi" 'nin (Construction Products Directive - CPD) uyumlaştırılması çalışmalarını yürütmek üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı "Koordinatör Kurum" olarak görevlendirilmiştir. Bu görevlendirmeden hareketle yapılan çalışmalar neticesinde hazırlanan "Yapı Malzemeleri Yönetmeliği" 08.09.2002 tarih ve 24870 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 08.06.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Yapı Malzemeleri Direktifi, 1988).

Yönetmeliğin amacı; yapı ve diğer inşaat mühendisliği işleri dâhil olmak üzere tüm yapı işlerinde daimi olarak kullanılmak amacıyla üretilen yapı malzemelerinin uyması gereken temel gerekleri, ilgili teknik şartnameleri, bu malzemelerin tabii olması gereken uygunluk teyit sistemlerini ve piyasa gözetimi ve denetimi işlemleri ile ilgili usul ve esasları belirlemektir (Resmi Gazete, 2002).

Yapı malzemelerinin piyasaya arzı, dağıtımı veya piyasada iken Yapı Malzemeleri Yönetmeliği (89/106/EEC)' ne veya yönetmelikte atıfta bulunulan teknik şartnamelere uygun olarak üretilip üretilmediğinin, güvenli (insan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki yaşam ve sağlığı, çevre ve tüketicinin korunması bakımından azami ölçüde koruma sağlayıp sağlamadığının) denetlenmesi veya denetlettirilmesi, güvenli olmayan yapı malzemelerinin güvenli hale getirilmesinin temin edilmesi, gerektiğinde yaptırımların uygulanması faaliyetlerinin tamamı "Piyasa Gözetim ve Denetimi" (PGD) olarak adlandırılmaktadır.

Piyasa gözetimi ve denetimi faaliyeti esas olarak aşağıdaki aşamalardan oluşur:

- İlgili kamu kuruluşu denetimin gerçekleştirileceği firmaların, ürün gruplarının ve risk faktörlerinin önceliklendirildiği bir stratejik planlama yapar.
- Bu plan çerçevesinde işaret, belge kontrolü gerçekleştirilir ve gerektiğinde numuneler alınır.
- Alınan numuneler laboratuvar analizine tabi tutulur.
- Yapılan denetimin sonucunda güvensizliği tespit edilen ürünle ilgili olarak piyasaya arzın yasaklanması, piyasaya arz edilmiş ürünlerin toplanması, ürüne ilişkin güvensizliğin üretici tarafından giderilmesi, ürünün üretici tarafından güvenli hale getirilmemesi veya ürünün güvenli hale getirilmesinin imkânsız olduğu durumlarda, taşıdıkları risklere göre kısmen veya tamamen bertaraf edilmesine yönelik gerekli tedbirler alınır. Tüketicilerin sağlığının korunması amacıyla yönelik alınan bu tedbirlerin kamuoyuna duyurulması da PGD' nin önemli bir parçasıdır (Nar, 2007).

## **2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)**

Ürünlerin piyasa gözetimi ve denetimi gerçekleştirilirken üretici tarafından ürüne CE işaretinin iliştilirip iliştilirmediği kontrol edilir. Bu kapsamda ürünlere CE işaretinin iliştilirilmesi ile ilgili olarak Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından "CE Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştilirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik" yayınlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sorumluluk alanına giren yapı malzemelerinin piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar ile alınacak önlemleri, görevlendirilen denetim elemanlarının görev, yetki ve yükümlülükleri ile üretici ve dağıtıcıların yükümlülüklerini belirlemek amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 23.06.2004 tarih ve 25501 sayılı Resmi gazete'de "Yapı Malzemelerinin Piyasa Gözetimi ve Denetimine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" yayınlanmıştır.

Malların serbest dolaşımı, mevzuatın ülke genelinde uygulanması, haksız rekabetin önlenmesi ve tüketicinin eşit seviyede korunması açılarından bakıldığında PGD oldukça önemlidir.

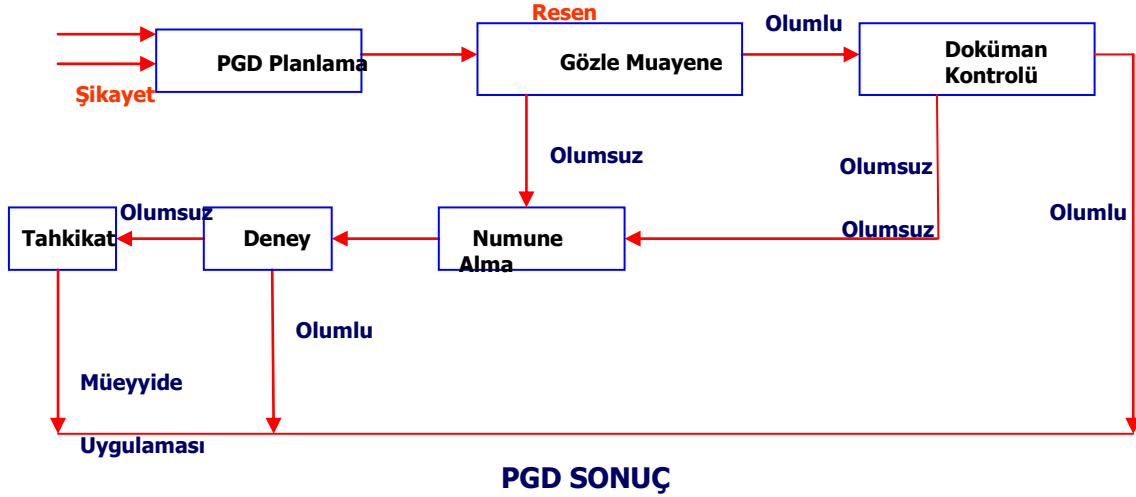
## **3. YÖNTEM (METHOD)**

Bu çalışmada inşaat sektöründe yapı malzemeleri ile ilgili olarak son yıllarda duyulmaya başlanan ve henüz tam anlamıyla uygulanmayan piyasa gözetim ve denetim sistemi mevzuatı incelenmiş ve ilgili yönetmelik ve tebliğler çalışmada ayrıntılı olarak işlenmiştir.

## **4. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (MARKET SURVEILLANCE AND CONTROL)**

Piyasa gözetimi ve denetimi resen veya şikâyet üzerine gerçekleştirilir. Denetim olayı gerçekleştirilirken denetim elemanı tarafından denetimi yapılan ürüne öncelikle gözle muayene yapılır. Muayene incelemesi olumsuz ise üründen numune alınır ve deney yapılır.

Sonuç olumsuz ise 4703 sayılı Kanuna göre cezai müeyyide uygulanır. Gözle muayene olumlu ise doküman kontrolü gerçekleştirilir. Olumsuz ise numune alınır, deney yapılır, sonuç olumsuz ise cezai müeyyide uygulanır.



Şekil 1. Piyasa gözetimi ve denetimi algoritması  
(Figure 1. The algorithm of market surveillance and control)  
(Kaynak: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2010)

Bakanlık yapı malzemelerinin piyasa gözetim ve denetimini (resen veya şikâyet üzerine) görevlendirdiği denetim elemanları aracılığıyla yapar. Yetkili Kuruluş (Bakanlık) piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri için eline geçen her türlü bilgiyi kullanır. Bu bilgilerin kaynağı şikâyet, ihbar, tüketici, kullanıcı, rakip firmalar, sivil toplum örgütleri ve kamu kuruluşları olabilir. Yetkili makama ulaştırılacak bir şikâyet, bilgi ve belge en geç 10 iş günü içerisinde işleme alınır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2010)

Yapı malzemelerinin, üretildikleri, işlendikleri, ambalajlandıkları, montaj ve dolun yapıldıkları yerlerde, mağaza, dükkân, ticarethane, depo, ambar, şantiye mahalleri ve nakil araçları gibi her türlü mekân ve ortamda, depolandığı ve/veya satıldığı, kullanıldığı yerlerde, gerektiğinde yapı işlerinde, girdi olarak kullanıldığı yer ve tesislerde denetimi yapılabilir (Resmi Gazete, 2006 b).

Denetimlerde üreticinin muhatap alınması esastır. Ancak bu husus dağıtıcının 4703 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin 9'uncu fıkrasında düzenlenen yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz. Dağıtıcının iş yerinde yapılan denetimde: üreticinin adı ve adresi tespit edilir. Üreticinin belirlenemediği durumlarda 3 gün içerisinde üreticinin veya yapı malzemesini tedarik ettiği kişinin (tedarikçi) kimliğini bildirmeyen dağıtıcı üretici olarak kabul edilir.

## 5. PGD SİSTEMİNİN TARAFLARI VE SORUMLULUKLARI (THE PARTIES OF MARKET SURVEILLANCE AND CONTROL)

### 5.1. Üretici ve Dağıtıcı (Producer and Distubuter)

4703 Sayılı Kanuna göre üretici; bir ürünü üreten, imal eden, ıslah eden veya ürüne adını, ticari markasını veya ayırt edici işaretini koymak suretiyle kendini üretici olarak tanıtan gerçek veya tüzel kişiyi; üreticinin Türkiye dışında olması halinde, üretici tarafından yetkilendirilen temsilciyi ve/veya ithalatçıyı; ayrıca, ürünün tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri ile ürünün

güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir.

Kanuna göre üretici ve dağıtıcıya bazı sorumluluklar yüklenmiştir. Bu kanun doğrultusunda üreticinin yükümlülükleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Resmi Gazete, 2001):

- Piyasaya sadece teknik düzenlemesine uygun ve güvenli olan ürünleri arz etmek,
- İlgili teknik düzenlemede belirtilen tüm belgeleri muhafaza etmek ve istenilmesi halinde yetkili kuruluşlara ibraz etmek,
- Yeterli uyarı olmaksızın fark edilemeyecek nitelikteki riskler hakkında tüketici ve dağıtıcılara gerekli bilgiyi sağlamak,
- Yapılan denetim sonuçlarından dağıtıcıları ve kamuoyunu haberdar etmek,
- Ürünün teknik düzenlemeye uygun bir şekilde işaretlenmesini sağlamak,
- Güvensizliği belirlenmiş ürünlerin piyasaya arzının durdurulmasını, piyasadan toplatılmasını sağlamak.

Üretici, ancak güvenli olmadığı tespit edilen ürünün kendisi tarafından piyasaya arz edilmediğini veya ürünün güvenli olmaması halinin ilgili teknik düzenlemeye uygunluktan kaynaklandığını ispatladığı takdirde sorumluluktan kurtulabilir.

Ürünün tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkilemeyen gerçek veya tüzel kişilere ise dağıtıcı denilmektedir. Yönetmeliğe göre dağıtıcıların yükümlülükleri ise aşağıda gösterilmiştir (Resmi Gazete, 2002b).

- Güvenli olmadığını bildiği ürünleri piyasaya arz etmemek,
- Faaliyetleri çerçevesinde, ürünlerin taşıdığı riskler ve bu risklerden korunmak için alınması gereken önlemler hakkında ilgililere bilgi vermek,.
- Uygunluk işareti ve uygunluk değerlendirme işlemleri sonucunda verilen belgeleri tahrif ve taklit etmemek, usulüne uygun olmadan kullanmamak.
- Üreticinin tespit edilemediği durumlarda, üreticinin veya malı tedarik ettiği kişinin kimliğini bildirmeyen dağıtıcı, üretici olarak kabul edilir.

### **5.2. Onaylanmış kuruluşlar (Notified Bodies)**

Onaylanmış kuruluşlar; yetkili kuruluşlar tarafından belirlenen, üçüncü taraf test, muayene veya belgelendirme kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar şeffaf, bağımsız ve tarafsız çalışmalı, öngörülen teknik kriterleri yerine getirmelidir. Onaylanmış kuruluşlar ürünün, dizayn veya üretim aşamasında bir yeni yaklaşım direktifinde öngörülen temel gereklere uygunluğunu teyit eder, ve bu kuruluşlara komisyon tarafından kimlik kayıt numarası verilir. Bu numaralar AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanır (Resmi Gazete, 2002b).

### **5.3. Yetkili Kuruluşlar (Public Authorities)**

Yetkili Kuruluşlar; kendi görev alanına giren ürünler itibariyle ilgili mevzuatı hazırlamaya ve uygulamaya yetkili kamu kuruluşlarıdır. Piyasa gözetimi ve denetimi aracılığıyla ilgili teknik düzenlemesine uygun veya güvenli olmayan ürünleri tespit eder, gerekli önlemlerin alınmasını sağlar ve ilgililer hakkında yaptırımlar uygular (Resmi Gazete, 2002b).

### **5.4. Uygunluk İşareti (Conformity Mark)**

CE İşareti, Avrupa Birliği'nin, teknik mevzuat uyumu çerçevesinde 1985 yılında benimsediği "Yeni Yaklaşım Politikası"

kapsamında hazırlanan bir kısım "Yeni Yaklaşım Direktifleri" kapsamında yer alan ürünlerle ilgili olup, ürünlerin AB'nin ilgili direktiflerindeki temel gereklere uygun olduğunu ve gerekli bütün uygunluk değerlendirme faaliyetlerinden geçtiğini gösteren bir 'birlik işaretidir' (Resmi Gazete, 2002a).

CE işareti, tüketiciye bir kalite güvencesi sağlamaz, yalnızca ürünün, asgari güvenlik koşullarına sahip olduğunu gösterir. Ancak, CE işareti iliştilirilebilmesi için bir kalite güvencesi sisteminin varlığını gerektiren ürün direktifleri için CE işareti ile kalite güvencesi kavramı bir noktada bir araya gelmiş olmaktadır. CE işareti, bir yandan tüketiciye ürünün güvenli olduğu bilgisini verirken, diğer taraftan, ticari açıdan, ürünlerin bir üye ülkeden diğerine dolaşımı sırasında bir çeşit pasaport işlevi görmektedir. Bu işareti taşıması gereken, Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamı bir ürünün, bir Avrupa Birliği ülkesine girişi için, üzerinde CE işareti bulunması zorunludur (CE Belgelendirme Firması, 2011).

G işareti, uyumlaştırılmamış standartlar (düzenlenmemiş alan) kapsamındaki ürünler için kullanılan ulusal bir işarettir. 06.12.2006 tarih ve 26368 sayılı resmi gazetede, "Yapı Malzemeleri Yönetmeliği" (89/106/EEC) kapsamında olup bu amaçla "CE İşareti Taşınması Mecburi Olmayan Yapı Malzemelerinin Tabi Olacakları Ulusal Düzenlemeler Hakkında Tebliğ" yayınlanmıştır (Resmi Gazete, 2006a). Bu tebliğ ile CE işaretinin yanı sıra, boşlukta kalan ürünlere, bunların güvenli ürün olduklarını simgeleyen ve ulusal olarak kullanılan "G" işaretinin iliştilirilmesi öngörülmektedir.

Ürün üzerinde "CE" veya buna paralel olarak geliştirilen "G" işaretinin mevcut olmasının o ürünün yapının herhangi bir bileşeninde doğrudan kullanılabileceği anlamına gelmez. CE işaretleme ilgili ürünün piyasaya arz için yeter koşulları sağladığını taahhüt eden bir işaretlemedir.

Bir ürünün Yapı Malzemeleri Yönetmeliğinin (89/106/EEC) hükümlerine tabi bir ürün olarak değerlendirilebilmesinin koşulu, ürünün piyasaya arz edilmesidir. Bu takdirde piyasaya arz edilmeden doğrudan yapı işlerinde kullanılan yapı malzemeleri üründen ziyade yapı müteahhithlik hizmeti olarak kabul edilir.

Ancak yapı müteahhidi şantiyede yapmış olduğu üretim için, "Yapılan uygunluk beyanı yeterli kabul edilir" hükmüne göre beyanda bulunup Yapı Malzemeleri Yönetmeliğine tabi Türk Standartlarına uygun üretim yapan bir imalatçı statüsüne geçtiği takdirde yapı denetçisi/kontrol mühendisi/fenni mesul tarafından yapılacak olan tüm test ve deneylerden muaf tutulabilir.

Böyle bir durumla karşılaşıldığında, kullanılan yapı malzemelerinin (Yapı Malzemeleri Yönetmeliğinde belirlenen) Türk Standartlarına uygun olmaları mecburidir ve yapı denetçisi/kontrol mühendisi/fenni mesul tarafından buna göre denetlenmesi gerekir.

## 6. TÜRKİYE'DE PGD FAALİYETLERİ

### (MARKET SURVEILLANCE AND CONTROL IN TURKEY)

2005 yılından bu yana, yetkili PGD kuruluşlarından alınan bilgiler doğrultusunda, Türkiye'de PGD faaliyetlerinin etkinliği ve yeterliliğini inceleyen yıllık raporlar hazırlanmakta ve bu raporlar Ekonomi Bakanlığının internet sitesi vasıtasıyla kamuoyuyla paylaşılmaktadır. 2008 yılından bu yana yayımlanan raporlarda, ülkemizin piyasa gözetimi ve denetimi alanında geldiği noktanın sayısal verilerden hareketle izlenebilmesini mümkün kılabilmek için yetkili kuruluşların PGD' ye ayırdığı kaynak ve insan gücü, laboratuvar altyapıları, ürün grupları itibarıyla gerçekleştirilen denetim sayısı ve bu denetimlerin sonuçları ile denetimlerin hareket noktalarına ilişkin rakamsal bilgilere yer verilmiştir. Bu sayede PGD

kuruluşlarının idari, mali ve teknik altyapı imkânları ile bu imkânlarla yürütülen denetim sonuçları somut verilerden yola çıkılarak değerlendirilmeye, AB üyesi ülkelerdeki muadili uygulamalar ile karşılaştırılmaya çalışılmıştır (PGD Raporu, 2010).

Ülkemizde sektörler itibariyle PGD faaliyetleri ile ilgili bilgiler Tablo 1' de gösterilmiştir. Tablo 1'de görüldüğü üzere yıla göre, ülkemizde yapı malzemeleri alanında PGD uygulamaları en çok hazır beton ve çimento sektörü üzerinde gerçekleşmektedir. Bunun nedeni binaların taşıyıcı sistemine direkt etki eden yapı malzemeleri olması nedeniyle hazır beton tesislerinde ve çimento fabrikalarının büyük bölümü üzerinde uygulanan bir denetim sisteminin bulunmasıdır. PGD uygulamalarının temel hedefi de aslında risk grubu yüksek uygunluk teyit sistemi olan ürün gruplarına yoğunlaşmak olarak açıklanmaktadır. Toplam denetlenen ürün sayısı incelendiğinde ise 2006 yılı dikkate alınmazsa hazır beton sektöründe her yıl yaklaşık % 100'lük bir artış, çimento sektöründe ise göreceli bir artış olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Bunun nedeni ise hazır beton ve çimento sektörü için kurulacak deney düzeneklerinin diğer gereçlerin düzeneklerine göre daha düşük maliyetle kurulabilmesi ve ilgili birimlerin bu konuda daha hassas olmalarıdır. Bu da söz konusu bu gözetim ve denetim mekanizmasını etkilemektedir. Bu denetim mekanizmasının bu rakamlara rağmen istenilen düzeylere ulaşmaması; yurdumuzun bazı bölgelerinde hazır beton ve çimento tesislerinin olmaması, hazır beton sektöründe ağırlık ölçüm yöntemi ile hazırlanmayan, el ile hazırlanan beton üretiminin bazı bölgelerde hala devam etmesi olarak gösterilebilir.

Yıllar itibariyle sektörler arasında yapılan gözetim ve denetim sayıları dikkate alındığında Tablo 1' de hazır beton ve çimento sektörünü sırasıyla tuğla, bims ve yalıtım malzemelerinin takip ettiği görülmekte, diğer sektörlerde ise bu gözetim ve denetim sisteminin henüz oturmadığı anlaşılmaktadır. Tablo 1 incelendiğinde ayrıca tuğla, bims ve yalıtım malzemelerinde yapılan gözetim ve denetim sayılarında ise bir düzensizlik-azalma görülmektedir. Bu durum, söz konusu malzemelerin taşıyıcı sistemi etkileyen malzemeler olmaması, denetim ve gözetim uygulamalarını yürütecek yeterli sayıda teknik elemanın olmaması gibi çeşitli nedenlere bağlanabilir. Ancak bu faaliyetlerin istenen düzeyde olmamasının asıl nedeni ülkemizde ahlaki temeller üzerine oturan ve rasyonel iş yapma kültürünün henüz yeterince yerleşmemiş olmasındandır.

Bu göstergeler (Tablo 1), piyasa gözetim ve denetim sisteminin ülkemizde henüz istenen seviyelerde olmadığını ve önümüzdeki yıllarda laboratuvar eksikliklerinin de tamamlanmasıyla bu konunun daha fazla sektör gündeminde olacağını göstermektedir.



Tablo 1. Ülkemizde yapı malzemeleri üzerinde gerçekleştirilen PGD faaliyetleri  
(Table 1. Market surveillance and control activities for construction materials in Turkey  
(Kaynak: Akın, 2011))

		Hazır Beton	Tuğla	Bims	Kiremit	Gazbeton	Çimento	Nervürlü Demir	Yalıtım Mlz.leri	Doğal Taş	Seramik	Metal Bacalar	Agrega	Pencere ve Kapılar	Bataryalar	Uçucu Kül	Kilit Taşlar	Kimyasallar	Orukru Levha Kapı	Kilitleri	Boyalar	Toplam	
GENEL TOPLAM	2006	148	0	0	0	0	24	19	0	0	4	0	2	0	5	0	0	0	2	8	11	223	
	2007	29	56	67	11	2	8	0	7	0	0	0	6	0	8	0	0	0	4	0	0	198	
	2008	163	84	21	0	2	1	0	5	78	0	0	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	377
	2009	637	5	4	0	0	24	3	22	0	2	41	10	0	0	10	1	11	0	0	0	770	
	2010	1473	0	0	0	0	64	0	15	0	0	0	0	43	0	0	0	0	1	0	0	1596	
	Toplam	2450	145	92	11	4	121	22	49	78	6	41	41	43	13	10	1	11	7	8	11	3164	

## 7. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS)

Bu çalışmada; "Yapı malzemelerinin piyasaya arzı, dağıtımı veya piyasada iken teknik şartnamelere uygun olarak üretilip üretilmediğinin denetimi ve güvenli olmayan yapı malzemelerinin güvenli hale getirilmesi, aksi takdirde yaptırımların uygulanması faaliyetlerinin tamamı" şeklinde tanımlanan "Piyasa Gözetim ve Denetimi" (PGD) sistemi hakkında ilgili mevzuat doğrultusunda bilgi verilmiştir.

Yapı Malzemeleri Yönetmeliğinden önce bir yapı malzemesinin TSE işareti taşıması yapıda kullanılması için yeter kriter idi. Yapı Malzemeleri Yönetmeliği ile getirilmiş olan yeni sistemde; standart, ürünün temel gereklerini asgari düzeyde sağlaması için gereken kriterleri ortaya koymakta ancak ürünün yapıda kullanılıp kullanılmayacağı ya da hangi bölümlerinde kullanılabileceği hususlarında kesinlikle bir onay teşkil etmemektedir.

Çalışma sonunda; PGD'nin etkinliği için, programlama ve hedef belirlemenin öncelikli konular olarak ele alınması gerektiği, ancak öncelikle bu konu ile ilgili paydaşların ahlaki temeller üzerine oturan ve rasyonel iş yapma kültürüne sahip olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Bu doğrultuda PGD'de ilgili taraflarla koordinasyon ve işbirliğinin çok önemli olduğunun altı çizilmiştir.

PGD sistemi aslında, öncelikle bir kamu hizmetidir ve yeterli kaynak, yetki, altyapı ve personel gerektirir. Ülkemizde ise mevcut durumda PGD için ayrılan kaynakların AB üyesi ülkelere kıyasla oldukça düşük olduğu görülmektedir. Örneğin, denetmen sayısı yeterli görülmeyle birlikte denetmenlerin tam zamanlı olarak PGD işine vakfedilmemesi sistemin önemli eksiklerinden biri olarak göze çarpmaktadır.

Buna karşılık, PGD' si yapılan çoğu ürün grubu için ülkemizde bir laboratuvar altyapısı olduğu ve bu laboratuvarların da önemli bir



bölümünün akredite olduğu görülmekle birlikte, analize gönderilen ürün sayısının bazı kuruluşlarda düşük olması hususu, muhtemel sebepleriyle beraber Ekonomi Bakanlığınca yayınlanmakta olan raporlarda yer almaktadır.

Çalışmada, PGD sisteminin yaygınlaşmasının, ülkemizde çevre ve insan sağlığı açısından azami güvenliğin sağlanması, yapı kalitesinin arttırılması, haksız rekabetin önlenmesi, dünya pazarında rekabet gücünün arttırılması ve yapı malzemelerimizin AB ülkelerinde serbest dolaşımının sağlanması açısından da önemli olduğu önemle vurgulanmıştır.

#### **NOT (NOTICE)**

Bu makale, 25-26-27 Kasım 2011 tarihleri arasında TMMOB Bursa İMO Şubesi tarafından düzenlenen "6.İnşaat Yönetimi Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulan, Kongre Oturum Başkanları ve Bilim Kurulu tarafından "Başarılı" bulunan ve hakemlik sürecinden geçirilen çalışmanın yeniden yapılandırılmış versiyonudur.

#### **KAYNAKLAR (REFERENCES)**

1. Akın, C.S., (2011) Denetim Elemanlarının Temel Eğitimi Notları, 30-31 Mart Antalya.
2. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, (2010) [www.bayindirlik.gov.tr](http://www.bayindirlik.gov.tr) [Erişim tarihi:01.03.2011]
3. C.E. Belgelendirme Firması, (2011), <http://www.cebelgesi.net/index1.htm> [Erişim tarihi: 03.04.2011].
4. Nar, T., (2007) Piyasa Gözetimi ve Denetimi Elemanlarının Eğitimi Notları, 03 - 05 Ekim, Gaziantep.
5. Resmi Gazete, (2001), 11.7.2001 Tarih ve 24459 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun"
6. Resmi Gazete, (2002a), 17/01/2002 Tarih ve 24643 Resmi Gazetede yayımlanan "CE Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik", Ankara.
7. Resmi Gazete, (2002b), 17/01/2002 Tarih ve 24643 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik" Ankara.
8. Resmi Gazete, (2002c), 08.09.2002 tarih ve 24870 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış "Yapı Malzemeleri Yönetmeliği" Ankara.
9. Resmi Gazete, (2006a), 06 Aralık 2006 tarih ve 26368 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Yapı Malzemeleri Yönetmeliği (89/106/EEC) Kapsamında Olup CE İşareti Taşımaya Mecburi Olmayan Yapı Malzemelerinin Tâbi Olacakları Ulusal Düzenlemeler Hakkında Tebliğ". (Tebliğ No: YİG-15/2006-07), Ankara.
10. Resmi Gazete, (2006b), "21 Ekim 2006 tarih ve 26326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Yapı Malzemelerinin Piyasa Gözetimi ve Denetimine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" Ankara.
11. Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, (2010), [http://www.ekonomi.gov.tr /index.cfm?sayfa=78F6B676-19DB-2C7D-3DAC6CCA2E75AF09](http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=78F6B676-19DB-2C7D-3DAC6CCA2E75AF09), [Erişim Tarihi:9 Temmuz 2011].
12. Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, (2011), Türkiye'nin 2010 yılı PGD Raporu, <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/348283E6-D8D3-8566-45206E2EBECBF11/2010PGDRaporREV14sal.pdf>
13. Yapı Malzemeleri Direktifi, (1988), 21 Aralık 1988 tarih ve 89/106/EEC sayılı Yapı Malzemeleri Direktifi (Construction Products Directive - CPD).